

Румунський щит

Перемога проєвропейського кандидата в Бухаресті:
Україна зберігає союзника, а Молдова — шанс не
втратити свій європейський курс

Президентські вибори в Румунії стали переломним моментом — не лише для самої країни, а й для Європи та всього регіону — в умовах гібридної війни, яку Росія веде проти демократичних країн. У підсумку перемогу здобув незалежний проєвропейський кандидат Нікушор Дан, який отримав 53,6 відсотка голосів, випередивши ультраправого популіста Джордже Сіміона з 46,4 відсотка.

Боротьба всередині Румунії була не просто змаганням між двома кандидатами — йшлося про вибір напрямку розвитку країни в критичний момент. Румунія тримається свого геополітичного курсу вже чверть століття — ще з президентських виборів 2000 року. Тоді виборці обирали між кандидатом, який симпатизував ЄС і НАТО, та ультраправим, який прагнув залишити Румунію поза цими союзами. Вона приєдналася до НАТО в 2004 році, а до ЄС — у 2007-му.

*Коаліційний уряд із двох
головних партій —
Соціал-демократичної
та Націонал-ліберальної
— не зміг забезпечити
ефективну державну
політику в період кризи*

Пандемія COVID-19 і вторгнення Росії в Україну спонукали Румунію сформувати коаліційний уряд із двох головних партій — Соціал-демократичної та Націонал-ліберальної. Проте цей «нетрадиційний альянс» не зміг забезпечити ефективну державну політику в період кризи. Управлінські рішення в межах цієї коаліції призвели до економічних труднощів, зокрема до зростання дефіциту бюджету, і не були належним чином пояснені суспільству, яке в результаті почало сприймати уряд як зарозумілий і зухвалий.

Нерівність доходів і непрозорі обмеження свободи пересування викликали соціальну напругу та створили сприятливий ґрунт для того, щоб популістські й екстремістські рухи здобули підтримку

серед населення.

Такі партії, як «Альянс за об'єднання румунів» (AUR) і Партія молоді (POT), стали втіленням цих крайнощів і здобули підтримку, що цілком відповідає інтересам Кремля в регіоні. Хоча прямий зв'язок цих партій із Москвою не доведено, підтримка з боку Росії через пропаганду, соціальні мережі або матеріально-технічну допомогу для виборчих кампаній є очевидною. Популісти, які виступають проти ЄС і НАТО, отримували підтримку Кремля, що сприяло їхньому піднесенню, поширенню конспірологічних теорій і зростанню хвилі ненависті в суспільстві, що посилює його поляризацію.

Румунія — незамінний союзник Києва

Румунія воліє допомагати Україні непублічно, щоб не сприяти зростанню популярності популістських партій, які використовують це питання у передвиборчій риториці. Незважаючи на це, вона залишається критично важливим західним партнером України. Румунія має найдовший кордон з Україною — 613 км, майже на 100 км довший за польсько-український.

За три роки повномасштабної війни Румунія стала життєво важливим логістичним хабом для доставки зброї та іншої допомоги з Заходу в Україну. Сама країна також зробила значний внесок у підтримку, особливо боєприпасами.

Поки інші держави регіону вагалися, Румунія запропонувала Україні один зі своїх чотирьох протиракетних комплексів Patriot, хоча на той момент на озброєнні залишалося лише два боєздатні. Це рішення викликало в Румунії численні суперечки, однак стратегічна необхідність переважила. Передача системи стала пріоритетом для Бухареста, чим одразу скористалися проросійська пропаганда та радикальні сили.

*Дан діяв обережно у
питанні підтримки
України*

Після виборів новообраний президент Нікушор Дан висловив готовність і надалі підтримувати Україну і заявив про намір збільшити оборонні витрати.

Хоча підтримка України не фігурувала в його офіційній передвиборчій програмі, Дан відкрито заявив про свою солідарність із Києвом — навіть ризикуючи втратити частину електорату. Його готовність порушувати цю чутливу тему, особливо на тлі поширених популістських наративів про те, що допомога Україні може втягнути

Румунію у війну з Росією, виявилася ефективною стратегією.

Дан діяв обережно у питанні підтримки України. Водночас президент України Володимир Зеленський незабаром після його обрання запевнив у готовності Києва бути добрим сусідом і партнером Румунії. Це свідчить про рішучість обох лідерів тихо, але послідовно протидіяти загрозі з боку Кремля.

Геостратегічні ставки та зрив планів Москви

Росія прагнула «посадити» в президентське крісло в Бухаресті свою маріонетку, щоб дестабілізувати Румунію, позбавити Україну стратегічного союзника й посилити розколи в румунському суспільстві, маніпулюючи громадською думкою через соцмережі. Та румунський народ зміг зруйнувати плани Москви.

Крім того, перемога проєвропейського кандидата Нікушора Дана — важливий сигнал напередодні парламентських виборів у Республіці Молдова, які відбудуться у вересні цього року.

Ідеальний варіант для регіону — коли всі сусіди України матимуть проєвропейські уряди й президентів. Але не варто недооцінювати готовність Росії зірвати цей сценарій.

Європейські сили сподіваються на збереження мандату ще на чотири роки, продовження проєвропейських реформ у Кишиневі та послаблення проросійських політичних сил. Надзвичайно важливо, щоб Молдова сформувала парламентську більшість і проєвропейський уряд, який ефективно співпрацюватиме з президенткою Маєю Санду.

Новий чотирирічний політичний цикл, позначений синергією між президентом, урядом і парламентом, дасть змогу Молдові рухатися в напрямку ЄС. Росія вже вкладає значні ресурси в гібридну війну проти Молдови — за оцінками, близько \$200 млн на ці вибори — намагаючись впливати на виборців через мережу, створену в Москві молдовським олігархом-утікачем Іланом Шором.

Ситуація в Румунії стабілізується, чого не скажеш про Польщу — ще одного ключового союзника України, від якого залежить значна частина західної підтримки України. Президентські вибори в Польщі, другий тур яких відбудеться 1 червня і в якому зійдуться Рафал Тшасковський та Кароль Навроцький, стануть критичним моментом. Якщо центрист Тшасковський переможе націоналіста

Навроцького, Київ отримає ще одного надійного стратегічного партнера — у парі з Румунією. Тож надзвичайно важливо зірвати плани Москви, щоб найсильніші сусіди Києва залишалися рішучими в підтримці України.

Ідеальний варіант для регіону — коли всі сусіди України, зокрема Румунія, Польща та Республіка Молдова, матимуть проєвропейські уряди й президентів. Така політична констеляція — у поєднанні з рішучістю та стійкістю українців на фронті — безперечно підвищить шанси на перемогу. Але не варто недооцінювати готовність Росії зірвати цей сценарій. Тож пильність і скоординовані дії мають залишатися безумовним пріоритетом.

Переклад з англійської Дар'ї Прусенко

Меделін Некшуцу

Меделін Некшуцу (Madalin Necsutu) – журналіст TVR Moldova та кореспондент Balkan Insight у Молдові та Румунії.

